

За часів польського панування у Винниках не було навчальних закладів, про що свідчить акт візитації ґрунтів, датований 10 серпня 1755 р. Перехід галицьких земель під владу Австрії (1772 р.) привів до значних змін як у краї загалом, так і у Винниках зокрема. Вже на 1785 р. у містечку було дві школи, одна з яких – українська. У ній працював учитель, для утримання якого громада надала невеликий шматок поля. У другій школі, призначеній для навчання дітей католицької громади, становище було іншим. Вчитель отримував від місцевого пароха платню у розмірі 12 флоринів 30 крейцерів на рік.

У середині 1780-х рр. на землях останнього власника Винник львівський суфраган Самуель Гловінського було засновано німецькі колонії Вайнберген і Унтерберген. На 1784 р. вони вже мали свою школу, однак не мали педагога. Пояснювалось це фінансовими обставинами. На утримання учителя було визначено 5 корців ґрунту та надано дім для проживання. Очевидно, що такі умови праці не викликали захоплення у претендентів, котрі вимагали ще й додаткової платні. У лютому 1800 р. лютеранський парафіяльний уряд у Львові постановив дозволити зібрати в колонії пожертвування, призначені на будівництво приміщення для школи.

Першим учителем школи в колонії Вайнберген, згаданим у джерелах, був Георг Ролянд, який учителював тут з 1793 р. У 1807 р. він склав звіт, в якому подав кількість дітей шкільного віку (40 чоловік, загальна ж кількість колоністів у Вайнбергені і Унтербергені, відповідно, – 195 і 83 чоловік); вказав, що навчання проводить у малому приміщенні, тоді як шкільний будинок у зв'язку із аварійним станом уже рік як пустує. Кількома роками пізніше учнів уже було 22, а учениць – 29. Навчання відбувалося тільки узимку. Гостро стояла проблема будівництва нової школи.

Таким чином, на початку ХІХ ст. у Винниках існувало три тривіальні школи, заведене було й повторне навчання у недільні дні.

В 1779 р. у Винники зі Львова було перенесено тютюнову фабрику. У звіті Східногалицької адміністрації тютюну від 30 грудня 1803 р. подано донесення управління Львівської тютюнової фабрики про заснування тривіальної школи для католицької молоді та дітей тамошнього фабричного персоналу і робітників коштом діючого при фабриці т. зв. Фонду (Інституту) хворих. Зазначалося, що крайовий уряд визнає гідним похвали старання у цій справі управителя фабрики Антона Бурггарда. Безстрокову шкільну угоду було укладено з учителем Коттинським.

Згідно архівних даних, на 1811 р. у Винниках були тривіальна школа при тютюновій фабриці і школа в колонії Вайнберген, в яких навчалось, відповідно, 49 і 50 учнів. 15 вересня 1812 р. було скасовано обов'язкове початкове шкільне навчання, запроваджене у 1805 р., тому кількість дітей у школах, очевидно, зменшилася. Лише деякі священики і дяки продовжували навчати сільських дітей церковнослов'янської граматики.

Коли в 1814 р. число робітників тютюнової фабрики зменшилося настільки, що не можна було далі утримувати школу коштом каси Фонду, тоді шкільному вчителю у Винниках почали платити 320 флоринів з прибутків від випуску тютюнових виробів.

У 1819 р. Фонд хворих, будучи не в стані утримувати шкільний будинок, постановив зректися школи, а будівлю передати місцевій громаді, щоб діти фабричних робітників могли безплатно там навчатися.

З рішення Скарбу двору від 4 червня 1823 р. дізнаємося, що учитель школи у Винниках Мартін Руньє, який навчав також дітей робітників тютюнової фабрики, одержував 250 флоринів річної платні, мав помешкання і шматок поля для обробітку, тому йому було відмовлено в додатковій грошовій допомозі. 30 березня 1825 р. вийшла дефінітивна постанова про стягнення платні для шкільного вчителя і доручення Львівській адміністрації тютюнової фабрики клопотати перед крайовим урядом про заснування і дотацію тривіальної школи у Винниках.

Після численних переговорів було остаточно створено нову тривіальну школу. Фонд хворих безплатно відступив свій шкільний будинок, а з тютюнових прибутків призначено для шкільного вчителя річний додаток до платні в сумі 100 флоринів на неозначений час.

Скарб двору від 14 березня 1838 р. дозволив, щоб для тривіальної школи у Винниках щорічно надавали 100 флоринів за навчання дітей фабричних робітників.

У звіті дирекції тютюнової фабрики від 9 травня 1838 р. йдеться: «Існуючі тепер відносини у Винниках є такі, що загальне число дітей виносить 86 чоловік. З цього 35 дітей фабричних робітників, 15 – робітниць відвідує недільну школу, 3 дітей урядників і 15 службовців фабрики також користуються шкільною наукою. Решта, тобто 33 дітей, належать мешканцям Винник. Шкільний учитель одержує від громади Винники річно 10 флоринів 48 крейцарів і від тютюнової дирекції 100 флоринів. Зрештою він не одержує жодного додатку з якого-небудь фонду. Ані грошей від батьків дітей за навчання».

Таким чином, школа у Винниках залежала від тютюнової фабрики, яка підтримувала її матеріально. Оскільки нею опікувалася римо-католицька консисторія, то вона дбала про те, щоб у школі навчалися тільки діти поляків, а навчання велося польською і німецькою мовами. Одним з учителів був Левицький, батько польського ксьондза в Угневі, а пізніше члена Крайової шкільної ради доктора Рудольфа Левицького.

У 1850 р. шкільна рада ввела у винниківській школі години української мови, а оскільки не було призначено відповідного учителя, то запрошували до школи дяка Саламоновича, і він навчав дітей читати й писати по-українськи.

На 1868 р., як можна судити із документів, у Винниках була одна школа, що існувала при латинській парафії. Це викликало супротив української громади, оскільки раніше таких шкіл було дві – польська та українська (останнім учителем української школи був А. Блонарович). Тому українці вимагала для своїх дітей навчання українською мовою, відповідно до урядової ухвали від 22 червня 1867 р. про мову викладання в народних школах. Питання десь біля року обговорювалось у намісництві, Крайовій шкільній раді у Львові, місцевих деканатах і, нарешті, було вирішено утворити при існуючій під контролем латинської консисторії польській школі другу – українську. Однак це викликало супротив польської частини громади Винник, котра 13 лютого 1868 р. звернулася до Крайової

шкільної ради у Львові з проханням не допустити цього. Вказувалося, що дане рішення є недоречним і навіть шкідливим з точки зору навчального процесу, наголошувалося, що утримання другої школи буде з'їдати 40% сталого податку, який оплачував кожен мешканець. Керівництво місцевої громади категорично відмовилось утримувати дві тривіальні школи та оголосило, що буде готове позиватися у цій справі до найвищого трибуналу. 6 березня 1868 р. громада Винник звернулася до Львівського повітового уряду. У листі вказувалося, що розділення існуючої дотації для школи у Винниках між двома окремими школами (для української і польської народностей) унеможливить задоволення вимог і потреб всієї громади, а тому нібито і українці, і поляки погоджуються на існування єдиної школи. Крайова шкільна рада запропонувала об'єднати дві школи в одну тривіальну. Таким чином, з 29 липня 1868 р. у Винниках почала діяти єдина для дітей українців і поляків тривіальна двокласна школа.

Як свідчать документи, на 1872 р. у школі працювало двоє педагогів (керуючий учитель – Войцех Левицький і заступник учителя Антін Дигдалевич), котрі навчали дітей без різниці обряду в двох окремих класах. Кошти на утримання учителів та сторожа, опалення школи та інші витрати лягли на місцеву громаду та Крайову шкільну раду. Загальна сума цих видатків складала 530 золотих ренських, з яких на оплату вчителя йшло 200 золотих, винайм приміщення становив 128 золотих, винайм помешкання для вчителя – 120 золотих.

У школі навчались також діти робітників тютюнової фабрики, а тому громада сподівалась на фінансову підтримку Центральної дирекції тютюнових фабрик у Відні. У зв'язку з цим 18 травня 1874 р. у Винниках відбулась нарада, у котрій брали участь делегати Окружної шкільної ради Йозеф Леканович, о. Стефан Хомінський, господар Семеон Соломонович з Винник, представник тютюнової фабрики Едмунд Куцак і голова громади Вайнбергена Стейметч. На нараді обговорювалися питання зростання чисельності громади Винник за рахунок робітників згаданої фабрики (з 450 дітей відповідного віку школу відвідувало 140 чоловік). Сума загальних витрат на утримання школи становила 670 золотих ренських, з яких на оплату праці двох вчителів йшло 423 золотих ренських. У зв'язку з цим дирекція тютюнової фабрики оголосила про своє прихильне ставлення до розширення школи до чотирьох класів з чотирма вчителями та готова була виділити для цього дотацію. До даного проекту навіть спочатку обіцяла долучитись громада Вайнбергена, однак пізніше відмовилась.

Ідея створення нової школи надалі пророблялась відповідними структурами. Було обраховано, що на утримання чотирьох вчителів потрібно буде щорічно біля 1500 золотих ренських. Винайм приміщень, опалення, зарплата сторожа, дрібні видатки потягнули б ще на 800 золотих ренських, що у сумі становило б 2300 золотих ренських. Безпосередньо частину суми готова була видати громада (570), дирекція тютюнової фабрики (100). Від Генеральної дирекції фабрик тютюну у Відні було вирішено вимагати ще 500 золотих ренських. Однак далі ідей та обрахунків справа тоді не пішла.

Чергова спроба мала місце через вісім років і врешті-решт 21 грудня 1882 р. Крайова шкільна рада реорганізувала двокласну школу в чотирикласну.

Хоча в школі навчалися діти як польської, так і української громади, але загалом тут панували полонізаційні настрої. Така ситуація не могла влаштувати українців, однак місцева українська громада була неорганізованою. На початку 90-х рр. XIX ст. у Винниках не було ні одного інтелігента-українця. Навіть проповіді в церкві виголошували польською мовою, а парафіяни користувалися виключно польськими молитовниками. Перелом стався у 1892 р., коли на допомогу старенькому парохіві о. Хомінському прислали молодого, енергійного та освіченого о. Григорія Гірняка. Допомогу йому у справі національного піднесення надав і щойно направлений з Тернополя до Львова на посаду вчителя уродженець Винник Григорій Врецьона. Власне він допоміг о. Гірняку влаштувати курси для неграмотних. У 1897 р. до них долучився нотар Володимир Левицький. Саме з іменами цих людей і пов'язана боротьба за навчання українських дітей рідною мовою.

18 серпня 1904 р. було складено протокол засідання ради громади Винник за участі місцевих достойників та парохів (у їх числі – голова громади Петро Обаранець, його заступник Андрій Курчак, присяжний Федор Дмитерко, декан Якоб Полек, о. Григорій Гірняк). Не зважаючи на протести деяких осіб, рада більшістю голосів прийняла рішення утворити у місцевій народній школі паралельні класи з українською мовою викладання, бо на той час школярі-українці становили більшість.

На жаль, воля громади не знайшла підтримки влади, а тому наступний етап боротьби за право вчитися рідною мовою припав на 1910–1913 рр. На засіданні громадської ради Винник 17 серпня 1910 р. Теодор Грицко висунув думку про необхідність запровадження в чотирикласній народній школі у Винниках української мови викладання. Ця пропозиція була підтримана 17 голосами з 20-ти присутніх.

Однак проти цього вкотре різко виступила місцева польська громада, яка вважала, що якщо українці не хочуть посилати своїх дітей до даної школи, бо в ній викладають польською, то вони можуть старатися про утворення своєї окремої школи з українською мовою викладання. 26 листопада 1910 р. польські мешканці громади зібрали віче, на котрому виголосили протест проти запровадження в народній школі у Винниках української мови викладання замість польської. Нове віче місцевої польської громади, скликане 22 грудня 1912 р, ухвалило вислати делегацію до галицького намісника і віце-президента Крайової шкільної ради, до складу котрої мали б увійти представники ряду місцевих польських товариств. Делегати повинні були відстоювати позицію про неможливість відкриття паралельних українських класів у місцевій школі.

Очевидно, така позиція польської громади Винник збігалася з думкою офіційною влади, оскільки старання українців не увінчались успіхом. Тим не менше вони, навіть маючи перед собою такого потужного противника, як Окружна і Крайова шкільні ради, не полишили своїх зусиль. 8 травня 1912 р. місцева українська громада через своїх представників о. Григорія Гірняка, начальника громади Петра Обаранця та асесора Михайла Пивовара представила Крайовій шкільній раді своє бачення проблеми. Аргументи українців на переведення школи на українську мову навчання були наступні: 1) до 1869 р. у

Винниках були дві окремі школи – українська і польська; 2) число українських дітей було завжди більше, ніж польських (наприклад, у 1910–1911 рр. було 391 дитина греко-католицького обряду, 367 – римо-католицького, 51 – іудейського та 1 – протестантського, див. додаток 4); 3) переважну більшість земельних власників у Винниках склали українці, а тому їх участь у формуванні шкільного бюджету була вирішальною; 4) через обмеження у навчанні української мови потерпає греко-католицька церква, котра веде релігійне навчання українською; 5) неналежне знання рідної мови часто стає на заваді юним винниківчанам при вступі до українських гімназій. У кінці зазначалось, що у випадку переведення місцевої школи на українську мову, місцева греко-католицька громада не буде протестувати проти організації окремої польської школи.

Зусилля українців завершилися успіхом у 1913 р. Беручи до уваги кількість школярів-українців, у серпні цього року Крайова шкільна рада постановила, щоб, починаючи з нового шкільного року, почав працювати один паралельний український клас і кожного наступного року їх число збільшувалось на один клас. У матеріалах Крайової шкільної ради зазначалось, що нестача приміщень не дозволяє реорганізувати винниківську школу в дві окремі – чоловічу і жіночу, як того вимагалось.

Таким чином, з вересня 1913 р. у Винниках запрацювали українські паралельні класи. Це дозволило залучити до роботи у школі нові національні сили: директор українець Дмитро Вовків та шкільний інспектор Львівського повіту Іван Лишега запросили кількох вчителів-українців, серед них – Григорій Грицай, Михайло Вислобоцький, Іван Крайник, Юзеф Сіцинський та п. Підлужний. Всі вони з часом включилися у роботу різних українських товариств, пожвавлюючи їхню діяльність. Пізніше до них долучились вчительки Марія Панейківна та (?) Грицківна, Анна Бреславська, Павлина Левицька, Діоніса Білінкевич-Куп'як.

До 1918 р., за директорування згаданого Дмитра Вовківа, уже діяло чотири паралельних класи з українською мовою навчання, до яких перейшли усі українські діти.

Польська окупація Західної України принесла і нові реалії. Українцям знову доводилось боротись за право навчати своїх дітей рідною мовою, протистояти колонізації. Гостро стояло питання і відновлення матеріальної бази Винниківської школи, адже десь приблизно тоді почали функціонувати паралельно чоловіча та жіноча шестикласні польські школи та п'ять українських паралельних класів. На засіданні шкільної ради у Винниках, що відбулось у вересні 1921 р., було піднято питання щодо розміщення класів у одному приміщенні. Участь у засіданні брали ксьондз Антоні Сочинський, о. Григорій Гірняк, начальник пошти і урядовий комісар Мечислав Вейс, Федір Грицко, нотар Володимир Левицький, директор чоловічої школи Ян Кохан та шкільний інспектор п. Вавцак. Врешті було вирішено, що чоловіча школа буде міститися в чотирьох приміщеннях в головному будинку, українські паралельні класи (а їх на той момент уже було п'ять) в двох класах біля костелу, а жіноча школа – в трьох класах, найнятих у п. Бенковського (власника місцевої мебельної фабрики), і в т. зв. «броварку» (будинок колишньої винниківської броварні). За побажанням шкільного

інспектора, місцева шкільна рада спочатку погодилася відступити одне приміщення у будинку Беньковського під помешкання для керівниці жіночої школи п. Яксманіцької (дві кімнати і кухня), однак уже через місяць, очевидно, через конфлікт із Вавщак, дане рішення було скасоване. Для реставрації будинку броварні місцева шкільна рада готова була виділити 500 тис. зл. з фонду, призначеного на будівництво нової школи.

Тоді ж на диво гостро постало питання співіснування жіночої та чоловічої школи. Очевидно, суть конфлікту полягала у суперечці за приміщення та викладацький склад. Місцева шкільна рада підтримувала директора чоловічої школи Яна Кохана та дякувала йому за організаційну діяльність на ниві шкільництва, запровадження у навчальних закладах взірцевого порядку. Натомість повітова шкільна рада у жовтні 1921 р. зайняла протилежну позицію. Вона звинуватила директора у тому, що він не лише не піклується про розвиток і добре відвідування в чоловічій школі, якою власне і керує, але неприхильно ставиться до жіночої школи, провокує проти неї населення і вчителів, усіляко принижує її вартість, доводячи, що окрема жіноча школа для Винник не потрібна. Повітова шкільна рада вказувала, що в кожному класі жіночої школи є понад 30 учениць, котрі регулярно її відвідують. Натомість у шостому класі чоловічої школи є заледве 10–12 учнів, а тому його слід звести із п'ятим класом та вивільнити таким чином одного учителя, конче потрібного для жіночої школи. На нараді було піднято і питання щодо помешкання п. Яксманіцької, для якої, як вказувалось, потрібно хоча би дві кімнати, одна з яких була б спальнею, а друга – приймальнею. Останнє було важливим з огляду на відсутність канцелярії у жіночій школі, котра в цей час працювала у двох будинках.

Повітова рада прийняла і ряд інших рішень, що стосувались питання функціонування навчальних закладів у Винниках, однак виконані вони не були. А тому 10 грудня 1921 р. у міській школі відбулася конференція під керівництвом шкільного інспектора Вавщак, який довів до відома вчителів розпорядження Повітової шкільної ради, котрим передбачалося відповідний розподіл класів.

Ситуація була певним чином врегульована, і до наступного 1922–1923 навчального року народна школа у Винниках підійшла у такому стані: працювали польські жіноча і чоловіча шестикласні школи та, не зважаючи на спробу інспектора Вавщак ліквідувати її на користь польської, чотирикласна українська паралельна з шестикласним навчальним планом на п'ять відділів. Будинок школи був хоча і старий, однак не знищений війною та в доброму стані. Педагогічний склад представляли у чоловічій польській школі поляки Я. Кохан (директор), п. Клімочук, Лекварська, Маліківна, українка Билинкевичівна; у польській жіночій школі – поляки п. Яксманіцька (директор), Стецівна, Янякова, Годолівна, Комарніцька, Янічкова, Старосольська; в українській паралельній школі – українці Бреславська та Грицківна, поляки Кохан, Коханова, Войціківна. У польській чоловічій школі навчалось 205 учнів, у жіночій – 220, в українській паралельній – 270.

У вересні 1923 р. було оприлюднено план міністра освіти та віровизнань Гломбінського в справі ліквідації українського шкільництва. Він передбачав введення польської мови як обов'язкового предмету з третього класу народної

школи, заміну українських учительських семінарій на утраквістичні (двомовні), викладання ряду предметів (польської мови, історії і географії) вчителями-поляками, заміну українських директорів на поляків, відібрання права публічності всім українським приватним школам. На виконання цього рішення в листопаді 1923 р. повітові шкільні ради видали розпорядження усім школам Східної Галичини вести шкільні акти (протоколи, щоденники, екзаменаційні відомості тощо) польською мовою. На території Львівського шкільного округу, до якого належали і Винники, було скасовано посади греко-католицьких катехитів та позбавлено українських дітей права вивчати релігію рідною мовою. З 1924 р. українські школи безцеремонно замінювались польськими. Українські вчителі звільнювались з посад та переводились до суто польських шкіл на заході країни.

У Винниках реалізація згаданої урядової політики мала привести до скорочення паралельних класів з українською мовою викладання. Щоб протидіяти цьому, у листопаді 1926 р. місцева старшина гуртка «Рідної школи» скликала збори батьків, котрі вислали делегацію до шкільного куратора та до повітового інспектора. Було вислано навіть петицію до Міністерства освіти та віровизнань з домаганням заведення двох шкіл з українською мовою викладання та зібрано підписи батьків дітей шкільного віку. Внаслідок цих старань та за результатом плебісциту у Винниках в обох місцевих школах було введено утраквізм. Однак вже у 1927 р. польська влада зліквідувала українську школу та ввела семикласну з польською мовою викладання, поділивши її на школу для хлопців і дівчат. Спроби змінити щось не увінчалися успіхом, а після запровадження у 1930 р. польським урядом семирічного мораторію на шкільні референдуми, така ситуація зберігалась до радянської окупації 1939 р., коли школу було поділено на українську і польську та введено нову навчальну програму.

Окремий навчальний заклад і надалі функціонував у Вайнбергені. Це була, як зазначається у документах, приватна євангелістська однокласна загальна школа з німецькою мовою викладання. Розміщена була у відповідному для навчання окремому приміщенні і мала достатнє матеріальне забезпечення. Як зазначалось у зверненні громади, якщо для покриття коштів утримання школи не вистачало внесків самої громади, – на допомогу приходив шкільний фонд євангелістського костелу в Польщі. Маємо відомості і про кошторис школи у 1932 р. – 3793 злотих.

У 1933 р., коли школа пройшла чергову перевірку (візитацію) та отримала дозвіл на продовження навчальної діяльності, її бюджет склав 3 800 злотих. На той час школу у Вайнбергені очолював Філіп Генріх Стальман, 1893 року народження, котрий з 1929 р. проживав у Винниках. Як свідчать документи, за його директорування відбулись ще дві візитації – у 1936 та 1939 рр. Під час першої з них Ф. Стальману закидали погане знання польської мови, про що свідчать помилки у вимові та письмі. Зокрема на уроках польської мови він не користувався методичними посібниками та іншим науковим апаратом, а історію та географію викладав не польською, як це передбачалось, а німецькою мовою. Остання візитація школи, що мала місце у травні 1939 р., засвідчила навчання в ній 22 учнів: трьох – у першому класі, 12 – в другому, чотирьох – в третьому, трьох – в четвертому. Перший і другий класи були однорічними, третій – дворічним, а четвертий клас, хоча згідно статуту і мав бути трьохрічним,

насправді був однорічним. Учні ходили до четвертого класу лише один рік, а потім або завершували навчання, або переходили до шкіл третього ступеня у Винниках чи Львові. Шкільна зала була великою і світлою. Оскільки вказані під час попередньої перевірки недоліки так і не були виправлені (шкільна канцелярія не впорядкована, шкільна метрика – відсутня, декілька років не записувалася шкільна хроніка), шкільний інспектор Р. Янішевський відмовив євангелістській громаді Винник затвердити Ф. Стальмана на посаді керівника на наступний термін.

У 1920-х рр. у Винниках активно провадили роботу місцеві відділення ряду українських товариств, зокрема Українського Педагогічного товариства (з 1926 р. – товариства «Рідна школа»), товариств «Просвіта», «Союз Українок», «Сільський господар». Їх спільна діяльність значною мірою вплинула на згуртування й об'єднання всіх українських прогресивних сил.

Що стосується Українського Педагогічного Товариства, то нам відомі лише поодинокі факти з його діяльності. Наприклад, на своїх засіданнях товариство неодноразово піднімало питання про необхідність заснування відповідних сільських гуртків.

Під час шкільних канікул у 1921 р. місцева управа Українського Педагогічного Товариства звернулася з листом до Міністерства освіти та віровизнань з проханням дозволити відкрити у Винниках українську вчительську семінарію. Відповідь довго не надходила, що не дивно з огляду на антиукраїнську позицію офіційної влади, а тому управа ухвалила з початку 1923–1924 навчального року відкрити семінарію. Однак вже 28 жовтня 1923 р. влада її закрила, не зважаючи на протести місцевого населення.

21 листопада 1926 р. пройшли збори винниківської філії товариства «Рідна школа», на яких були присутні 64 учасники. Відзначимо, що винниківська філія своєю діяльністю охоплювала не лише містечко, але й довкільні села. Відомо також, що принаймні протягом одного 1926 р. було проведено загалом 14 засідань – 13 звичайних та одне надзвичайне, присвячене вшануванню десятих роковин смерті Івана Франка. Зі звіту за 1934 р. відомо, що було проведено 10 засідань, з котрих чотири останні – спільно з «Союзом Українок» (вирішувалося питання створення «вакаційної півоселі»). Вакаційним відпочинком з 1 липня по 20 серпня 1932 р. тоді змогла скористатися 201 дитина. На їхнє безкоштовне харчування було витрачено 447,12 злотих, зібраних дітьми на благодійних виставах (133 золотих) та отриманих як допомога від старости (160 золотих) та місцевої громади (154,12 злотих). Для дітей читались місцевими випускницями учительської семінарії лекції з історії України, її географічного положення, провадились заняття з фізкультури, співів. На завершення дітей звозили на екскурсію до Національного музею у Львові.

Заходами «Рідної школи» було запроваджено два курси крою та шиття для місцевих дівчат, які діяли з грудня 1925 р. по серпень 1926 р., на яких було відповідно 100 і 20 учасниць. Наприкінці відбулися виставки робіт 100 учениць першого курсу (в читальні «Просвіти») та 20 другого (в приміщенні «Рідної школи»).

Ще однією формою діяльності винниківської філії «Рідної школи» були поїздки її членів по селах та виголошення там доповідей (рефератів) про значення українського шкільництва; зібрання коштів на Коляду та від продажу писанок; підготовка матеріалів у справах переслідування українських шкіл та учителів. Такою роботою були охоплені всі села Винниківського повіту. Фінансовий звіт товариства за 1925–1926 рр. свідчить, що головними джерелами поповнення бюджету були прибутки з внесків та курсів, натомість серед видатків на першому місці фігурують суми, відправлені до головної управи та призначені на утримання адміністрації.

У 1930-х рр. активними діячами товариства «Рідна школа» у Винниках були о. Григорій Гірняк, професор Микола Полєк, Михайло Голяїн, Григорій Маланчук, Василь Коростиль, Стефанія Бедрилова, Стефан Чепіль, Стефан Копач, Василь Обаранець, Петро Кабзан.

Товариство «Рідна школа» взяла на себе також організацію дитячого садочку («захоронки») у Винниках. Потреба у такому закладі була нагальною, оскільки з часом все більше і більше жінок були змушені працювати. У 1920-х рр. саме «Рідна школа» прийняла під свою педагогічно-дидактичну опіку садочки товариства «Українська Захоронка», оплату праці вчительок та їхній добір. 1 жовтня 1927 р. такий садочок був відкритий у Винниках. З 1934 р. «захоронка» у Винниках отримала нарешті власну будівлю. Це був дерев'яний будинок Михайла Лазорка, що знаходився біля церкви Вознесіння на вул. Тараса Шевченка. 15 грудня 1932 р. М. Лазорко листом запропонував центральній адміністрації столових дібр Греко-католицької митрополіча консисторія у Львові придбати у нього будинок у Винниках для приміщення «захоронки». У січні 1933 р. адміністрація погодилась надати за винниківську власність заміну на Личакові після взаємного узгодження вартості предметів заміни. У лютому цього ж року місцеві оцінювачі визначили ціну будинку М. Лазорка у 6–7 тис. злотих (700–900 доларів). Власник хотів чим швидше її позбутись, оскільки свого часу будинок був куплений на виплату, однак потім, з огляду на важке матеріальне становище, він не зміг сплачувати подальших внесків і процентів (борг на той час складав уже біля 700 доларів). З часом власник пішов на нові поступки, зменшив ціну та відмовившись від обміну. Угода про продаж була підписана 15 січня 1934 р. і передбачала взяття боргових зобов'язань за будинок новими власниками та доплату попередньому 2 тис. злотих. Саме місцезнаходження будинку було вигідним, у ньому було вісім кімнат, земельна ділянка складала 312 сажнів². Однак саме приміщення було збудоване двадцять років перед тим, виявилось досить запущеним і потребувало капітального ремонту (необхідно було, зокрема, підняти дах та підвал).

Працювати у дитячому садочку почала вчителька Філомена Михайлів (Рибаківна), котра перед тим відбула відповідну практику в такій же «захоронці» у Львові по вул. Руській 3. Вона щомісячно отримувала по 100 злотих. Кухарка Анастасія Копачівна отримувала за приготування їжі дітям 30 злотих. Разом з орендою будинку щомісячні витрати на утримання садочку виносили 170 злотих. Усі ці витрати лягли на плечі місцевої філії «Рідної школи», котра вже у 1929 р. просила у Львівської управи надати їй право вільно розпоряджатись коштами,

зібраними на Коляду (324,90 злотих). Як видно з документів, і надалі кошти, зібрані таким чином, складали суттєву фінансову підтримку товариству у фінансуванні «захоронки».

У 1929 р. «захоронку» регулярно відвідувало 24 дітей. У 1933 р. до неї вписалося стільки ж дітей, однак регулярно її відвідувало лише 10. У 1934 р. число дітей, вписано до «захоронки», зросло до 35.